

Ordförande har ordet

Funktionshinderrörelsen i ständig utveckling

Funktionshinderrörelsen har nu många år på nacken, särskilt några specialförbund. Rörelsen är också en naturlig del av den svenska folkrörelsens framväxt. En del förbund bildades redan i slutet på 1800-talet och andra i början på 1900-talet. Däremot är de så kallade samarbetsorganen inte lika gamla. I år firar det äldsta 75 år nämligen Handikappförbunden nu Funktionsrätt Sverige. 2009 bildades Lika Unika som ännu inte hunnit bli 10 år. Det finns några till som kan nämnas såsom MyRight (tidigare SHIA bildat på 80-talet) som sysslar med rörelsens biståndsarbete och inte minst HandikappHistoriska Föreningen med sina 30 år.

Utvecklingen har under denna resa på cirka 150 år gått från att man som funktionshindrad levde utan stöd, vare sig genom egna föreningar eller

samhällsstöd, till dagens situation där den enskilde vanligtvis har ett stort stöd såväl genom egna föreningar som samhällsstöd i olika former som LSS, hjälpmedel, bostadsanpassning mm. Dessutom har funktionsnedsattas mänskliga rättigheter förtydligats och markerats särskilt genom FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). En konvention som dessutom togs fram i nära samarbete med den internationella funktionshinderrörelsen.

Historiskt har utvecklingen skett tack vare att enskilda med funktionshinder organiserat sig i föreningar och förbund såväl nationellt som internationellt. Från början har många av dessa organisationer i Sverige letts och styrts av personer utan eget funktionshinder men med viktiga positioner i samhället som läkare, landshövdingar och andra. Idag leds nog de flesta organisationer av personer med eget funktionshinder eller med anknytning till personer med funktionshinder, som exempelvis föräldrar till barn.

Det viktiga är att personer med funktionsnedsättning har organiserat sig och själva drivit sina frågor gentemot politiker, produkt- och systemutvecklare och andra som är av central betydelse för att skapa ett samhälle som det är möjligt att leva i på lika villkor som andra. Där är vi verkligen inte ännu men tack vare mer än hundra års arbete inom funktionshinderrörelsen har rörelsen verkligen varit med att förändra vårt samhälle till ett bättre samhälle att leva i med funktionsnedsättning. För att fortsätta utveckla samhället för oss i en positiv riktning krävs även framöver en stark och utvecklad funktionshinderrörelse.

Två personer som personifierar delar i den utveckling som har varit är HandikappHistoriska Föreningens tidigare hedersmedlemmar Bengt Lindqvist och Karl Grunewald. I höst kommer vi därför att ordna en seminariedag för att ge en glimt från historien när dessa två personer var med och förändrade världen. Dagen avslutas med ett kalas där vi ska fira HHF:s 30 år som förening och en del av de krafter som bildats under den historiska utvecklingen under 150 år.

Jan-Peter Strömgren

HHF firar 30 år

Reservera redan nu lördagen den 2 december för seminarium och jubileumsfest.

Mer information kommer på www.hhf.se och i nästa nummer av Medlemsbladet.

Årsmötet 2017

Vid HHF:s årsmöte den 21 april omvaldes ordföranden Jan-Peter Strömgren på ett år. Flera nya ledamöter valdes också in i styrelsen. Det som följde av att ledamöter av sagt sig omval eller lämnat sitt uppdrag. Britta Andersson, mångårig verkställande ledamot, var en av dessa. Övriga var AnnCharlotte Carlberg, Annika Berg, Kristina Engwall och Tiina Nummi Södergren.

Nya ledamöter i styrelsen är Eva Björk, Beatrice Christensen Sköld, Lilian Ebadi Lindqvist, Roland Petersson och Judith Timoney. De nya ledamöterna presenteras nedan.

Claes G Olsson, Gunnar Sandström och Gunilla Stenberg Stuckey omvaldes på två år samt Erling Södergren som kassör på ett år. I styrelsen ingår också ledamöterna Lars Hagström, Solveig Johansson Grip, med ett år kvar av sin mandattid.

Till valberedning valdes Karin Westlund (sammankallande), Birgitta Andersson och Viviann Emanuelsson.

Ordförande vid årsmötet var Margareta Persson.

HHF fyller 20 år 2017 och firandet av det betonas i den verksamhetsplan som styrelsen presenterade. En ambitiös plan med satsningar på både verksamhet och administrativ utveckling av föreningen.

Det blir intressanta seminarier, fortsatt utveckling av föreningens webbplats och satsningar på samarbete med musei- och forskarvärlden och med funktionshinderrörelsen.

Från deltagare i årsmötet kom också förslag att föreningen ska utarbeta nytt broschyrmaterial som presenterar föreningen och som beskriver den historiska utvecklingen på handikappområdet. Detta som komplement till tidigare framtaget material som t.ex. Åratal – ur handikapphistorien.

Nya i styrelsen

Eva Björk född 1952, blind sedan födseln. Tomteboda Blindinstitut på 60-talet, så gymnasium och sedan en tjänst som biblioteksassistent på Tomtebodaskolan. Så tjänst på Synskadades Riksförbund med skol- och kulturfrågor. En stor del av fritiden ägnas åt SRF på distriktsnivå. Ledamot i punktskriftsnämnden. Specialområde punktskrift.

Beatrice Christensen Sköld, fil. dr i pedagogikhistoria. Har varit verksam vid dåvarande Talboks- och punktskriftsbiblioteket i 27 år. Disputerade 2010 med avhandlingen "Vi kan inte alla passa till hantverkare" – blinda kvinnors bildningsprocess 1879 - 1923. Är för närvarande arkivarie vid Kvinnliga Akademikers Förening.

Lilian Ebadi Lindqvist Numera pensionär. Har tidigare arbetat som sekreterare på Hörselskadades Riksförbunds förbundskansli med bland annat förbundsstyrelsens sammanträdes-administration och arkivering. Är mycket intresserad av bevarandet och synliggörande av funktionshinderrörelsens historia.

Roland Petersson, pensionerad bankman och sekreterare i Föreningen Norrbacka och Eugeniahemmets vänner, som arbetar med att dokumentera de tidigare internatskolorna för funktionshindrade barn och ungdomar. Sysslar även med släkt- och hembygdsforskning i Blekinge.

Judith Timoney. Engagemanget i funktionsrättsfrågor väcktes när yngsta dottern föddes med Downs syndrom. Judith arbetar dels på Funktionsrätt Sverige med den pågående LSS-utredningen och dels i Riksförbundet FUB, främst med tre områden: LSS, medlemmar med utvecklingsstörning och fosterdiagnostikfrågor.

Välbesökt seminarium om hjälpmedel

Årsmötet följdes traditionsenligt av ett seminarium. I år på temat *Hjälpmedlens betydelse - i går, i dag och i framtiden*.

Seminariet som ägde rum på eftermiddagen den 21 april var också en del av HHF:s firande av föreningens 30 år. Ett 50-tal personer kom för att lyssna på anföranden av följande personer om följande ämnen:

Historik – personlig reflektion, Jan-Ingvar Lindström, tidigare HI och Telia

Hjälpmedelsinstitutet – Uppdraget slutfört, Claes Tjäder, f.d. utvecklingschef på HI

Vad gör Socialstyrelsen? Karin Flyckt, samordnare hjälpmedelsfrågor på Socialstyrelsen

Hjälpmedelsutredningen, Gunilla Malmberg, Utredare

Vem tar vid? Malin Ekman Aldén, GD för MFD

Seminariet avslutades med en panel bestående av Maria Persdotter, förbundsordförande RBU och Lika Unikas expert i hjälpmedelsutredningen, Malin Ekman Aldén och Gunilla Malmberg, med möjlighet till frågor och kommentarer från seminariedeltagarna.

Moderator var HHF:s ordförande Jan-Peter Strömgren och seminariet genomfördes i samarbete med ABF Stockholm.

Du som inte hade möjlighet att delta eller vill lyssna igen till det som sades har möjligheten här:

Hjälpmedlens roll och betydelse igår, idag och i framtiden.

Anmälan av en avhandling från Umeå universitet

Funktionsnedsättningar och levnadsvillkor under 1800-talet

Det är inte ofta det kommer en avhandling med ett historiskt perspektiv på levnadsförhållandena för personer med någon funktionsnedsättning. Helena Haages avhandling är ett viktigt bidrag till kunskapen om levnadsförhållandena under 1800-talet. Hon är historiker och hennes bok har titeln *Disability in Individual Life and Past Society*. Undertiteln *Life-Course Perspectives of People with Disabilities in the Sundsvall Region of Sweden in the Nineteenth Century* (2017) betonar studiens geografiska och tidsmässiga begränsning. Det är en sammanläggningsavhandling med fyra artiklar publicerade i vetenskapliga tidskrifter plus en längre sammanhållande del så kallad "kappa" som beskriver syftet, forskningsmetoden, källorna och resultatet i de fyra artiklarna. Dessa kan var och en läsas för sig. En svensk sammanfattning underlättar läsningen och förståelsen för de statistiska metoder som används.

Helena Haage är verksam vid Centrum för demografi och äldreforskning vid Umeå universitet. Hennes huvudhandledare har varit professor Lotta Vikström som några av er har hört föreläsa för HandikappHistoriska Föreningen. Lotta leder ett stort forskningsprojekt med medel från europeiska forskningsrådet ERC om "hur funktionsnedsättningar påverkar människors delaktighet i samhället." Sju forskare från flera olika ämnen och fakultet deltar. Det är ett femårigt projekt och vi får avvakta resultatet.

Gemensamt för Helena Haages forskning och det nya projektet är användningen av demografiskt datamaterial vilket gör det möjligt att följa enskilda personers livsväg. Datamaterialets grundkälla är prästernas anteckningar i kyrkböckerna om förekomsten av funktionsnedsättningar. De många olika beteckningarna visar hur människor försökt förstå och kategorisera förekomsten av funktionsnedsättningar som rört syn, hörsel, rörelseförmåga och mentala tillstånd. Av stor betydelse är enskildas försörjnings- och arbetsförmåga.

Undersökningsområdet är tretton församlingar runt Sundsvall där personer antecknade med "lyten", någon form av funktionsnedsättning och personer utan anteckningar om funktionsnedsättning har jämförts.

Funktionsnedsättningar och beteckningar som förekommer i undersökningen är blind, dövstum, ofärdig samt idioti och vansinnighet. Graden av nedsatt funktion varierar betydligt vilket framgår av den stora variationen av beteckningar som förekommer i kyrkböckerna. En jämförelse görs mellan två tidsperioder under 1800-talet, en förindustriell period 1835 - 1844 och en industriell period 1865 - 1874. Haages och andras forskning har visat att villkoren försämrades för många under industrialiseringen då kraven på arbetsförmåga ökade.

Fyra specifika livshändelser granskas, första jobb, första giftermål, födelse av första barnet och för tidig död. En referenspunkt är den förväntade livsgången, först arbete sedan giftermål/familjebildning och eventuellt barnafödande. Uppfyllelsen av detta var vanligare bland icke funktionshindrade. Kvinnor med funktionshinder födde i något högre grad barn före äktenskapet och var mera sårbara och utsatta. Även barnlösheten var högre bland funktionshindrade kvinnor.

I Haages material är det få personer med funktionsnedsättning som gifter sig med varandra, endast 6 procent. Jag antar att det beror på den valda tidsperioden och det begränsade materialet. Efter den undersökta perioden när specialskolor och institutioner blev vanligare visar andra källor att antalet funktionshindrade som gifter sig med varandra blir allt flera.

Inte oväntat hade personer med mentala funktionsnedsättningar svårare att få arbete och gifta sig. Ungefär en tredjedel av dem med funktionsnedsättning, både män och kvinnor, gifte sig medan 40 procent av de utan gifte sig. Livsvillkoren var inte likvärdiga.

Helena Haages resultat visar att både kvinnor och män med funktionsnedsättning löpte högre risk att dö än de som inte hade någon påtaglig funktionsnedsättning. Män med funktionsnedsättning hade högre dödsrisk än kvinnor. Dödsrisken varierar även oavsett kön så att blinda och dövstamma hade lägre risk att dö än män och kvinnor med mentala funktionsnedsättningar.

Sammanfattningsvis visar forskningsresultatet på sämre levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Samtidigt som många lever ett liv som flertalet i samhället i bästa fall med arbete, familjebildning och kanske barn. Jag önskar att Helena Haaga kan fortsätta sin forskning och flytta fram tidsperioden till senare delen av 1800-talet och de första årtiondena på 1900-talet.

Claes G Olsson

Uppdraget slutfört – Ny bok om Hjälpmedelsinstitutets historia

Mer än hundra års arbete med nationell hjälpmedelsverksamhet kom till sin ända när regeringen beslutade att Hjälpmedelsinstitutet skulle avvecklas den 1 maj 2014.

Institutets uppdrag var bland annat att verka för utveckling av bra och säkra hjälpmedel samt främja en bra hjälpmedelsverksamhet i hela landet - ett uppdrag som påverkat hjälpmedelsverksamheten i hela världen.

Boken "Uppdraget slutfört" handlar främst om institutets arbete de sista femton åren, men blickar också tillbaka längre än så. Initiativtagare är Socialdepartementet. Syftet med boken är att skildra mångfalden i institutets arbete genom alla de olika verksamheter som institutet bedrivit, inklusive många projekt och program. Vissa kortfattat och andra utförligare. Boken blickar också framåt och berättar vad det blev av några av institutets alla insatser och initiativ.

Förhoppningen är att boken ska vara av intresse för forskare, studenter, politiker, professionen inom hjälpmedelsverksamheten, funktionshindersrörelsen och tidigare medarbetare.

Boken finns att hämta som pdf på www.mfd.se

Den finns även registrerad i Kungliga bibliotekets databas Libris.

Boken är tryckt endast i en begränsad upplaga och kan inte beställas.

Möt HandikappHistoriska Föreningen i Almedalen

hos Funktionsrätt Sverige (tidigare Handikappförbunden) i tältet på Strandpromenaden i Visby

torsdagen den 6 juli kl 10.00 – 12.00

Välkomna!

Gick obemärkt förbi

Ingrid Hedström, Alfabetta Förlag 2017

ISBN: 9789150119480

Vårdavdelningen för obildbara sinnesslöa ter sig under dessa år som en veritabel dödsanstalt för några av de svagaste och mest utsatta i vårt land.

Så inleder prästen Gösta Lidelius 1958 sin skrivelse till inspektören för sinnesslövärdan. Han har själv för många år sedan medverkat till att sexårige Jan Ivar i församlingen tagits om hand och satts på anstalt. Där överlevde Jan Ivar bara lite drygt ett år. Driven av sin skuld har Gösta genom åren gjort otaliga eftersökningar och bilden av en dödsfabrik har vuxit fram allt tydligare. Många är de barn som avlidit bara kort tid efter att de blivit intagna på någon av anstalterna.

I romanen *Gick obemärkt förbi* får vi möta några av de barn som blev intagna på sinnesslöanstalter från 30-talet och framåt, en tid präglad av rashygieniskt tänkande. Vi möter också Helga, hängiven sjuksköterska som kämpar i motvind för att barnen ska få anständigare vård. För tidens melodi är att de här barnen ska gömmas undan och helst också glömmas bort.

Med stark inlevelse skildrar Ingrid Hedström en skamfläck i den svenska historien. Allt i romanen bygger på grundlig research. Utifrån autentiskt material levandegör hon en tid och en rad människoöden som borde ha fått långt mer ljus på sig. Romanen blir på så vis en viktig påminnelse - för det 30-tal som kan tyckas avlägset kastar skrämmande långa skuggor.

Nytt namn på gammalt samarbete

18 maj 2017 bytte Handikappförbunden namn till Funktionsrätt Sverige.

1942 bildades Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra (SAMPAS) av fyra funktionshindersonsorganisationer. Skälet var den höga arbetslösheten bland människor med funktionsnedsättningar. Nu samarbetar 39 förbund inom Funktionsrätt Sverige och fortfarande är rätten till arbete en högaktuell fråga.

De Blindas Dag genom tiderna

Gunilla Stenberg Stuckey

Reflexioner

Oförglömliga möten

I september månad år 1962 blev jag invald som ledamot i Styrelsen för Stockholms läns Blindförening. Det har blivit många styrelser sedan dess. Min främsta merit var då att jag var mycket ung, 21 år, i en förening där medelåldern var omkring 70 år. Jag var yrkesvilsen sedan jag fått veta att mina synproblem hindrade mig från en fortsatt karriär inom den svenska handelsflottan. Något skulle man ju ägna sig åt, tänkte jag, så varför inte prova på ordförandeskapet.

De gångna 55 åren har gett massor av intryck, upplevelser, möten med människor, spänning och glädje. Men det finns också stunder av besvikelse, sorg, (tappade sugar) och motgångar. Men som så ofta när man blickar bakåt är det de positiva minnena och bilderna som lyser kraftigast. Jag har alltid varit intresserad av att möta nya människor och i det följande vill jag berätta om två personer som gjort mycket starka intryck på mig.

Mitt sociala engagemang och intresse för andra människor låg bakom att jag redan i slutet av 1960-talet kom att engagera mig i Föreningen Sveriges Dövblinda och deras verksamhet vilken startade redan 1959. Ingrid Losenborg var föreningens första konsulent och fick mig att medverka vid flera kurser för dövblinda.

Hur ordnar man en kurs för dövblinda? För människor som varken ser eller hör? Hur reser deltagarna dit? Hur pratar dövblinda? Hur kan jag förmedla mig med dem som inte hör eller ser? Detta är bara några av de frågor som ockuperade mig.

Det första mötet mellan mig och Valborg Karlsson kom att följas av många flera under årens lopp. Den som har träffat Valborg glömmer inte henne! Glad, humoristisk, omtänksam, initiativrik, nyfiken och generös. Hon förlorade syn och hörsel när hon var ung. Under sin uppväxt bodde hon tidvis i sitt föräldrahem men kom senare att bo på institutioner och hemma hos släktingar. Valborg fick så småningom anställning vid ett tryckeri i Stockholm som producerade böcker och tidningar i punktskrift. Valborg bodde i sin lägenhet där hon träffade sina vänner, läste böcker, tidningar och handarbetade. Minst en gång om året ställde hon till med stor fest. Ofta var det 20 - 30 inbjudna deltagare som undfågades med

mat och dryck. Det var alltså inga kafferep utan festmåltider där Valborg fått hjälp av goda vänner med inköp och tillagning. Förrätt, varmrätt, dessert och kaffe med avec och helst också en nattmacka före hemgången.

Valborg hade inga stora nöjeskonton, men när hon var ute och reste eller bjöd hem vänner slog hon på stort. För mig är det en förmån att ha fått träffa och lära känna Valborg. Hon tog vara på de fina stunderna i tillvaron och kunde njuta av dagen som den var. Just nyfikenheten var en tillgång och drivkraft inom henne som fick Valborg att ständigt söka information och kunskap både på nära och långt håll.

Allan Bernving träffade jag ungefär samtidigt som Valborg. Allan hade många strängar på sin lyra, politiskt aktiv, intresserad av historia och kultur, medarbetare på tidningen Östra Småland under många år. Allan hade bra syn och hörsel under många år men i 45-årsåldern försvann först hörseln och sedan också successivt synen. På frågan vilket han tyckte var svårast att förlora brukade han svara: synen skiljer mig från tingen men hörseln skiljer mig från människorna! Jag tycker att det svaret speglar djupet hos Allan.

En enskild episod som etsat sig fast i mitt minne var när vi åkte finlandsbåt till Helsingfors för att delta i en nordisk dövblindkonferens. Vår grupp satt i matsalen ombord på färjan och åt middag tillsammans med övriga passagerare. Allan kom fram till mig och frågade om han fick deklamera en dikt vid middagsbordet. Jag sade OK men bad honom också tänka på att det ju fanns andra gäster i matsalen. Till bilden hör att Allan hade svårt att kontrollera sitt röstläge. Allan började med att läsa ett Bergatroll av Fröding. Inspirationen rann till och den ena dikten avlöste den andra. Inspirationen rann till, Allan gestikulerade och rösten tilltog i styrka, allt medan matsalens gäster successivt lade ned matbesticken och beskådade den enmansföreställning som utspelades för deras ögon. De övriga passagerarna fick en föreställning som de sent skulle glömma.

Både Valborg och Allan var aktiva som ordförande i styrelsen för Föreningen Sveriges Dövblinda under några mandatperioder var. Jag hade också förmånen att vara med i styrelsen och jag kan försäkra er om att det är en fascinerande upplevelse att vara med om. All kommunikation måste gå i en takt som gör det möjligt för alla att hänga med i mötet. Ambitionen att arbeta i demokratiska former får under sådana förhållanden särskilt stor betydelse.

Den tid jag uppehållit mig vid ligger 40 - 45 år bakåt i tiden. Föreningen har genomgått förändringar och utvecklats, men de grundläggande svårigheterna med kommunikation till följd av dövblindheten består.

Visst har det skett utveckling, men att leva utan syn och hörsel innebär ändå ett faktum som får långtgående konsekvenser: att inte ha hörsel och syn påverkar den dagliga livsföringen! för en enskild människa!

Lennart Nolte

Lindqvistpris i Kanada

Bengt Lindqvist (SRF-ordförande 1975 - 85) har fått ge namn åt ett ärofullt pris för studenter på York University i Toronto, Kanada. Varje år belönas den bästa masteruppsatsen i kritiska funktionshinderstudier. Nu heter priset Bengt Lindqvist Human Rights Prize in Critical Disabilities Studies. (Saxat ur SRF Perspektiv)

Arvsfondsmedel till Dövas kulturarv

Följande är ett urklipp från Arvsfondens pressmeddelande den 2 juni 2017.

Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning får stöd med drygt 5 miljoner kronor från Arvsfonden. Med projektet Dövas kulturarv – skollivet i Örebro län på 1900-talet ska personer med hörselnedsättning få möjlighet att själva berätta om personer med olika grad av hörselnedsättning som levt och studerat i Örebro under 1900-talet. För projektet får DHB stöd med drygt 5 miljoner kronor.

– Utanförskapet är Sveriges största sociala utmaning. DHB:s satsning i Örebro är ett bra exempel på hur man kan inkludera och engagera personer med funktionsnedsättning. Runt om i Sverige finns det många goda idéer för att hjälpa människor med funktionsnedsättning, men oftast saknas pengar. Därför finns Arvsfonden, säger Hans Andersson, enhetschef Arvsfonden.

Länsstyrelsen i Örebro län genomförde 2015 en studie för att kartlägga "tysta" kulturarv och bland annat studerades hur dokumentationen sett ut avseende dövas kulturarv. Man konstaterade att det lilla som finns är i princip helt och hållet utfört av hörande personer, inte av målgruppen själva.

I projektet Dövas kulturarv ska personer med hörselnedsättning få möjlighet att själva berätta. Att utgångspunkten tas i skolan följer av att i Örebro ligger dels Birgittaskolan (från 1875) som är en av landets statliga specialskolor för elever som är döva eller har en hörselnedsättning, dels Sveriges enda riksgymnasium (från 1967) för elever som är döva eller har en hörselnedsättning.

EN SKÖN SOMMAR!
önskar
Redaktionen

OBS! Adressändring

Anmäl adressändring eller ändring av e-mail till:
medlemsregistret@hhf.se

Ansvariga för medlemsblad nr 3, juni 2017

Gunilla Stenberg Stuckey och Solveig Johansson Grip
e-mail: medlemsbladet@hhf.se